

Анастасія Маліновська,

адвокатка, аспірантка відділу проблем

модернізації господарського права та

законодавства Державної установи

«Інститут економіко-правових досліджень

ім. В. К. Мамутова Національної

академії наук України»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9981-5856>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЯВЛЕННЯ НАЛЕЖНОЇ ОБАЧНОСТІ ПРИ ВИБОРІ КОНТРАГЕНТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття присвячена аналізу нормативно-правового регулювання проявлення належної обачності при виборі контрагента в українському та європейському законодавстві. В ній наведено огляд нормативно-правових актів, які визначають належну обачність при укладенні договорів та виборі партнерів для бізнесу. Розглянуто особливості зобов'язань сторін у договорі, які впливають з вимог належної обачності при виборі контрагента. Висвітлено правові аспекти, що регулюють забезпечення виконання умов договору та відповідальність за порушення належної обачності.

Зроблено висновок про те, що, хоча законодавство України і не містить спеціальних норм щодо обов'язків суб'єктів господарювання проявляти належну обачність при виборі ними контрагентів, його загальні положення можуть розглядатись як такі, що є достатніми для тлумачення такого обов'язку. Однак відсутність спеціальних норм щодо таких обов'язків фактично означає, що господарські відносини, які існують між суб'єктами господарювання, не мають свого правового регулювання, єдиної системи механізмів реалізації та не підлягають юридичному контролю з боку державних органів. З огляду на це автор пропонує удосконалення правового регулювання у цій сфері за рахунок: визначення та закріплення порядку проявлення належної обачності при виборі контрагентів і переліку дій суб'єктів господарювання достатніх для уникнення ризиків співпраці з недобросовісним контрагентом; посилення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання вимог щодо перевірки контрагентів як основи проявлення ними належної обачності.

Автором зроблено порівняльний аналіз нормативно-правового регулювання українського та європейського законодавств щодо проявлення належної обачності при виборі контрагента. Автор аналізує відмінності та схожості нормативних вимог, що стосуються вибору партнерів у бізнесі та застосування належної обачності. Результати дослідження дозволяють висвітлити основні структурні елементи регулювання та визначити специфіку правового регулювання цього питання в Україні та Європейському Союзі.

Стаття спрямована на розширення розуміння законодавчого середовища, яке визначає проявлення належної обачності при виборі контрагента як процес вибору контрагента для забезпечення подальшого виконання господарських договорів та сталого розвитку.

Ключові слова: належна обачність, вибір контрагента, українське законодавство, європейське законодавство, зобов'язання сторін, виконання умов договору, нормативні вимоги, специфіка правового регулювання, бізнес-партнери.

Malinovska A.

Legal regulation of due diligence in selecting a counterparty under the legislation of Ukraine and the European Union

The article is dedicated to the analysis of the regulatory framework governing the exercise of due diligence in the selection of counterparties under Ukrainian and European legislation. It provides an overview of the legal acts that define due diligence in contract formation and the selection of business partners. The article examines the specifics of the obligations of the parties in a contract arising from the requirements of due diligence when selecting a counterparty. It elucidates the legal aspects regulating the fulfillment of contract terms and liability for breaches of due diligence.

The article concludes that although Ukrainian legislation does not contain specific norms regarding the obligation of business entities to exercise due diligence in selecting their counterparties, its general provisions may be deemed sufficient for interpreting such an obligation. At the same time, the absence of specific norms regarding such obligations

effectively means that the business relations existing between entities are not legally regulated, lack a unified system of implementation mechanisms, and are not subject to legal oversight by state authorities. In light of this, the author proposes improving the legal regulation in this area by defining and establishing the procedure for exercising due diligence when selecting counterparties and listing actions by business entities sufficient to avoid the risks of engaging with an unreliable counterparty; enhancing the oversight of compliance by business entities with the requirements for counterparty verification as a basis for exercising due diligence.

The author conducts a comparative analysis of the regulatory framework in Ukrainian and European legislation concerning the exercise of due diligence in the selection of counterparties. The analysis highlights the differences and similarities in the regulatory requirements concerning the selection of business partners and the application of due diligence. The research findings help to outline the main structural elements of regulation and identify the specific characteristics of regulatory approaches in Ukraine and the European Union.

The article aims to broaden the understanding of the legislative environment that defines the exercise of due diligence in counterparty selection as a process critical for ensuring the successful performance of business contracts and sustainable development.

Keywords: *due diligence, counterparty selection, Ukrainian legislation, European legislation, party obligations, contract term fulfillment, regulatory requirements, regulatory specificity, business partners.*

Постановка проблеми. Проявлення належної обачності при виборі контрагента є важливим елементом ділової практики, що спрямований на зменшення ризиків, пов'язаних із невиконанням договірних зобов'язань, запобіганням шахрайству, корупції та відмиванню грошей. Вибір контрагента за рахунок проявлення заходів належної обачності дозволяє суб'єктам господарювання мінімізувати юридичні та фінансові ризики, а також забезпечити дотримання норм законодавства про запобігання відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та антикорупційних вимог. У сучасному правовому полі України та Європейського Союзу (далі – ЄС) правове регулювання проявлення належної обачності при виборі контрагентів є важливим аспектом правової політики, що дозволяє передусім встановити правила реалізації цього явища та гармонізувати бізнес-практики з міжнародними стандартами. Водночас у правових системах України та ЄС спостерігається різний підхід до регулювання цих питань, що створює труднощі для гармонізації правозастосовної практики, особливо в умовах інтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання проявлення належної обачності при виборі контрагента за законодавством України та ЄС є достатньо фрагментарними. Окремі автори аналізували ці питання у контексті запобігання фінансовим злочинам, корпоративного комплаєнсу та виконання податкового законодавства [1, с. 450]. Окремі праці стосуються аналізу належної обачності в директивах ЄС та можливості їхнього застосування в Україні [2]. Однак комплексного порівняльного аналізу нормативного регулювання цього питання в Україні та ЄС досі не було проведено. Існуючі дослідження торкаються лише окремих аспектів без загального аналізу правових механізмів та їхньої ефективності в обох юрисдикціях.

Мета дослідження. Метою дослідження є проведення комплексного аналізу нормативно-правового регулювання проявлення належної обачності при виборі контрагента за законодавством України та Європейського Союзу, виявлення спільних рис і відмінностей у підходах до регламентації цих питань, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства з урахуванням європейського досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання належної обачності в Україні здійснюється на основі ряду нормативно-правових актів, які встановлюють вимоги до суб'єктів господарювання при укладанні угод з контрагентами.

Так, Цивільний кодекс України закріплює загальні положення, що стосуються договірних відносин, і зобов'язує суб'єктів господарювання дотримуватися принципів добросовісності та розумності при укладанні договорів. Хоча кодекс не оперує поняттям «належна обачність» відповідно до загальних положень, наприклад, про зміну або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин (ст. 652), договору комісії (ст. 1016) чи кредитного договору (ст. 1056¹), можна зробити висновок, що суб'єкти господарювання мають проявляти певну обачність при встановленні договірних відносин [3].

Господарський кодекс України визначає порядок здійснення господарської діяльності та деталізує вимоги до господарських договорів і загалом окреслює значення як оцінки платоспроможності, так і захисту ділової репутації суб'єктів господарювання, за рахунок закріплення загальних положень, наприклад, про створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції (ст. 34), неспроможність суб'єкта підприємництва (ст. 209), відповідальність за порушення законодавства про банкрутство (ст. 215),

кредитування суб'єктів господарювання (ст. 346), зміну та розірвання договору комерційної концесії (ст. 374) [4].

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом» (№ 361-IX) зобов'язує суб'єктів господарювання ідентифікувати та перевіряти своїх контрагентів, особливо в разі підвищених ризиків у сфері фінансових послуг та великих фінансових операцій [5]. Так, в п. 34 ст. 1 Законом закріплено визначення поняття «належна перевірка» як заходів, що охоплюють: ідентифікацію та верифікацію клієнта (його представника); встановлення кінцевого бенефіціарного власника клієнта або його відсутності, у тому числі отримання структури власності з метою її розуміння, та даних, що дають змогу встановити кінцевого бенефіціарного власника, і вжиття заходів з верифікації його особи (за наявності); встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції; проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта, його діяльність та ризик (у тому числі в разі необхідності про джерело коштів, пов'язаних з фінансовими операціями); забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

Податковий кодекс України прямо не вимагає від суб'єктів господарювання перевіряти контрагентів для уникнення податкових ризиків. Водночас закріплює, що недостатня обачність може призвести до донарахування податкових зобов'язань і штрафних санкцій [6]. Так, у п. 2 ст. 112 кодексу визначено, що вжиті платником податків, заходи щодо дотримання правил та норм податкового законодавства вважаються достатніми, якщо контролюючий орган не доведе, що, вчиняючи певні дії або допускаючи бездіяльність, за які передбачена відповідальність, платник податків діяв нерозумно, недобросовісно та без належної обачності. При цьому такі дії або бездіяльність стосуються сплати податків у тому числі пов'язаних із здійсненням господарської діяльності платником податків. Однак, якщо допустити, що розумні та добросовісні дії або бездіяльність – це дії або бездіяльність, що відповідають вимогам нормативно-правових актів, то ані податкове, ані господарське законодавство не містять норм щодо розуміння належної обачності.

З огляду на наведені положення справедливим вважаємо висновок про те, що, хоча законодавство України і не містить спеціальних норм щодо обов'язків суб'єктів господарювання проявляти належну обачність при виборі ними контрагентів, його загальні положення можуть розглядатись як такі, що є достатніми для тлумачення такого обов'язку. Водночас відсутність спеціальних норм щодо таких обов'язків фактично означає, що господарські відносини, які існують між суб'єктами господарювання, не мають свого правового регулювання, єдиної системи механізмів реалізації та не підлягають юридичному контролю з боку державних органів. Це приводить до того, що суб'єкти господарювання встановлюють для себе власний порядок дій щодо проявлення належної обачності при виборі контрагентів відповідно до власних уподобань або взагалі уникають проявлення належної обачності при виборі контрагентів. Удосконалення правового регулювання у цій сфері відповідно передбачає: визначення та закріплення порядку проявлення належної обачності при виборі контрагентів і переліку дій суб'єктів господарювання, достатніх для уникнення ризиків співпраці з недобросовісним контрагентом посилення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання вимог щодо перевірки контрагентів, як основи проявлення ними належної обачності.

На відміну від України, регулювання проявлення належної обачності при виборі контрагентів в ЄС здійснюється через загальноєвропейські та національні норми, що відображають принципи прозорості, відповідальності та комплексного ризик-менеджменту. Так, Директива ЄС щодо запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей або фінансування тероризму (AMLD) визначає загальні принципи, яких мають дотримуватися всі суб'єкти господарювання. Основні вимоги охоплюють ідентифікацію контрагентів, перевірку бенефіціарних власників і оцінку ризиків, пов'язаних з укладенням угоди [7]. Як досліджує С. Книш, для боротьби з корупцією країни-члени ЄС створили різні інституційні структури. У деяких з них працюють центральні агенції, що координують національні антикорупційні репресивні та превентивні дії. В багатьох державах-членах ЄС функціонують спеціальні антикорупційні агенції лише для запобігання корупції. Вони можуть мати повноваження з перевірки статків і конфлікту інтересів. Окрім цього, оприлюднені в 2023 р. антикорупційні пропозиції Європейської Комісії як проект нової Директиви про протидію корупції в ЄС, що передбачають вимогу до держав-членів забезпечити управління конфліктами інтересів у державному секторі та регулювання взаємодії між приватним і державним секторами; забезпечення достатніх ресурсів і підготовки кадрів для органів, відповідальних за запобігання та боротьбу з корупцією; чітко визначені правила етики, доброчесності та прозорості, неухильне дотримання яких є запорукою нульової толерантності інституцій ЄС до корупції [8]. Регламент ЄС № 2019/2088 про

стале фінансування накладає обов'язки на фінансові установи та інвесторів щодо розкриття інформації про соціально відповідальні інвестиції та здійснення належної обачності під час вибору інвестиційних об'єктів [9]. Кодекси корпоративної етики та директиви щодо корпоративного управління, що застосовуються в країнах-членах ЄС, містять рекомендації для суб'єктів господарювання щодо проведення перевірок контрагентів. Це особливо актуально у сферах, пов'язаних з державною закупівлею, де вимоги до прозорості та належної обачності є найбільш жорсткими [10].

Важливо зазначити, що в ЄС також підлягає застосуванню принцип пропорційності [11]. Згідно з його розумінням заходи належної обачності мають відповідати рівню ризиків, пов'язаних із контрагентом та природою укладеної угоди. Таким чином, чим вищий ризик, тим суворіші вимоги до проведення перевірки.

Отже, в законодавстві ЄС є як загальні норми щодо проявлення належної обачності при виборі контрагентів, так і спеціальні, які встановлюють обов'язки суб'єктів господарювання здійснювати таку перевірку контрагентів перед укладанням господарських договорів, оцінювати ступені ризику господарських відносин.

Враховуючи наведене, проявлення належної обачності при виборі контрагента є критично важливим для забезпечення юридичної та фінансової безпеки суб'єктів господарювання як в Україні, так і в країнах ЄС. Попри певні спільні риси, такі як загальна орієнтація на зменшення ризиків та забезпечення прозорості, існують і суттєві відмінності у підходах до регулювання проявлення належної обачності при виборі контрагентів в Україні та ЄС. До них доцільно віднести, наприклад, регулювання юридичних зобов'язань та підхід до їхнього дотримання, яке в Україні здійснюється у вигляді єдиних правил, закріплених на рівні законодавчих актів, які мають бути обов'язковими до виконання для всіх суб'єктів господарювання, а в країнах ЄС базується на принципі ризик-орієнтованого підходу, де заходи перевірки залежать від рівня ризику. Санкції за порушення вимог щодо проявлення належної обачності при виборі контрагентів в ЄС застосовуються суворіше, в т. ч. великі штрафи та кримінальну відповідальність, тоді як в Україні господарсько-правова відповідальність за нездійснення заходів належної обачності при виборі контрагентів фактично відсутня, хоча і за загальним правилом розміри штрафів є нижчими, а правозастосовна практика менш жорсткою. Фокус ЄС на екологічних, соціальних і управлінських факторах (ESG) означає, що стандарти проявлення належної обачності дедалі більше враховують ESG-фактори при виборі контрагента, що вказує на важливість сталого розвитку [12]. В Україні, незважаючи на Указ Президента України про встановлення Цілей сталого розвитку до 2030 р. та пропозиції законодавця про прийняття Закону України про Стратегію сталого розвитку до 2030 р., такі вимоги поки що не набули значної популярності, хоча деякі суб'єкти господарювання добровільно впроваджують їх у свою практику [13; 14].

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що, незважаючи на наявність навіть і загальних законодавчих вимог, ефективність проявлення належної обачності при виборі контрагентів в Україні залишається слабшою, ніж в ЄС, та обмеженою через недосконалість регуляторних вимог, що створює невизначеність для суб'єктів господарювання.

Для вирішення цих питань доцільно як впровадити в національне законодавство спеціальне нормативне регулювання господарських відносин щодо проявлення належної обачності при виборі контрагента, так і гармонізувати українське законодавство з європейськими стандартами, зокрема впровадження механізмів ризик-орієнтованого підходу може покращити адаптацію українських компаній до сталих європейських бізнес-практик. Українське законодавство потребує подальшої гармонізації з європейськими стандартами і щодо створення дієвих механізмів проявлення належної обачності при виборі контрагентів, як наприклад, єдиний алгоритм та перелік дій, достатніх для здійснення суб'єктом господарювання з метою мінімізації потенційних фінансових та юридичних ризиків господарських відносин з недобросовісним контрагентом. Водночас важливо адаптувати українське законодавство до сучасних вимог щодо екологічної, соціальної та управлінської відповідальності (ESG), адже ініціативи з розвитку проявлення належної обачності при виборі контрагента сприятимуть підвищенню рівня обізнаності суб'єктів господарювання про важливість відповідального ведення бізнесу, довіри міжнародних інвесторів та інтеграції українського бізнесу в європейські ринки.

Окремо важливо наголосити на посиленні ролі державних органів в процесі впровадження у законодавство спеціальних норм стосовно проявлення належної обачності при виборі контрагентів, яке має реалізуватись в трьох напрямках. По-перше, в роз'ясненні вимог щодо порядку проявлення належної обачності при виборі контрагентів, що дозволить суб'єктам господарювання уникати порушень. Другий напрям, що є не менш важливим, стосується контролю, за рахунок встановлення якого буде відбуватись до-

тримання суб'єктами господарювання порядку проявлення належної обачності при виборі контрагентів. Останній напрям пов'язаний із автоматизацією цього процесу і впровадженням інноваційних технологій, наприклад, за рахунок створення єдиного реєстру суб'єктів господарювання з інформацією про їхню юридичну історію, платоспроможність, відповідність нормативним вимогам тощо.

У довгостроковій перспективі окреслене вище стимулюватиме сталий розвиток національної економіки та полегшить доступ українських компаній до міжнародних ринків.

Список використаних джерел

1. Белоусова К. О. Розвиток законодавства України, що регулює інститут винності у податкових правопорушеннях, з урахуванням позитивного досвіду Іспанії. *Правові новели*. 2024. № 23. С. 447. URL: http://www.legalnovels.in.ua/journal/23_2024/23_2024.pdf#page=447 (дата звернення 13.12.2024).
2. Поєдинок В. В. «Безпечна гавань» у проєкті Директиви Європейського Союзу про належну обачність щодо корпоративної сталості. *Економіка та право*. 2023. № 4. С. 22–30. URL: <http://economiclaw.kiev.ua/index.php/economiclaw/article/view/1128/1088> (дата звернення 13.12.2024).
3. Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> (дата звернення 13.12.2024).
4. Господарський кодекс України : Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 13.12.2024).
5. Про запобігання та протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом : Закон України № 361-IX від 06.12.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 25, ст. 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 13.12.2024).
6. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 13.12.2024).
7. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849> (дата звернення 13.12.2024).
8. Книш С. Антикорупційна політика Європейського Союзу: етапи формування, здобутки і перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 1. С. 67–77. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1811> (дата звернення 13.12.2024).
9. Regulation (EU) 2019/2088 on sustainability-related disclosures in the financial services sector. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R2088> (дата звернення 13.12.2024).
10. Conac P.-H. Sustainable Corporate Governance in the EU. URL: <https://geopolitique.eu/en/articles/sustainable-corporate-governance-in-the-european-union-eu-reasonable-global-ambitions/> (дата звернення 13.12.2024).
11. Стрельцова О. В. Загальні принципи права як джерело права Європейського Союзу. *Альманах права*. 2012. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63930/55-Streltsov.pdf?sequence=1> (дата звернення 13.12.2024).
12. European Commission. Corporate sustainability due diligence. Just and sustainable economy: Commission lays down rules for companies to respect human rights and environment in global value chains. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1145 (дата звернення 13.12.2024).
13. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення 13.12.2024).
14. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року : Проєкт Закону України № 9015 від 07.08.2018 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508 (дата звернення 13.12.2024).

References

1. Bielousova, K. O. (2024). Rozvytok zakonodavstva Ukrainy, shcho rehuliuie instytut vynnosti u podatkovykh pravoporushenniakh, z urakhuvanniam pozytyvnoho dosvidu Ispanii [Development of Ukrainian legislation regulating the institution of culpability in tax offences, taking into account the positive experience of Spain]. *Pravovi novelty - Legal novels*, 23, 447. Retrieved from http://www.legalnovels.in.ua/journal/23_2024/23_2024.pdf#page=447 [in Ukrainian].
2. Poiedynok, V. V. (2023). «Bezpechna havan» u proiekti Dyrektyvy Yevropeiskoho Soiuzu pro nalezhnu obachnist shchodo korporativnoi stalosti [«Safe harbour» in the proposal for corporate sustainability due

- diligence directive of European Union]. *Ekonomika ta parvo - Economy and law*, 4, 22-30. Retrieved from <http://economiclaw.kiev.ua/index.php/economiclaw/article/view/1128/1088> [in Ukrainian].
3. *Tsyvylnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> [in Ukrainian].
 4. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
 5. Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii dokhodiv, otrymanykh zlochynnym shliakhom [On prevention and countermeasures against the legalization of proceeds obtained through crime] (2020): *Zakon Ukrainy - the law of Ukraine vid 06.12.2019. № 361-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 25, 171. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian].
 6. *Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
 7. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849> [in English].
 8. Knysh, S. (2024). Antykoruptsiina polityka Yevropeiskoho Soiuzu: etapy formuvannia, zdotuky i perspektyvy. ktualni problemy pravoznavstva [Anti-corruption policy of the European Union: stages of formation, achievements and prospects]. *Aktualni problemy pravoznavstva - Actual problems of law*, 1, 67-77. Retrieved from <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1811> [in Ukrainian].
 9. *Regulation (EU) 2019/2088 on sustainability-related disclosures in the financial services sector*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R2088> [in English].
 10. *Conac, P.-H. Sustainable Corporate Governance in the EU*. Retrieved from <https://geopolitique.eu/en/articles/sustainable-corporate-governance-in-the-european-union-eu-reasonable-global-ambitions/> [in English].
 11. Strieltsova, O. V. (2012). Zahalni pryntsyipy prava yak dzherelo prava Yevropeiskoho Soiuzu [General principles of law as a source of European Union law]. *Almanakh prava - Law Almanac*. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63930/55-Streltsov.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
 12. *European Commission. Corporate sustainability due diligence. Just and sustainable economy: Commission lays down rules for companies to respect human rights and environment in global value chains*. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1145 [in English].
 13. *Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku Ukaz Prezydenta Ukrainy [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030] [Decree of the President of Ukraine] vid 30.09.2019 r. № 722/2019*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> [in Ukrainian].
 14. *Pro Stratehiiu staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku: Proekt Zakonu Ukrainy [On the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030] [Draft Law of Ukraine] vid 07.08.2018 r. № 9015*. Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.12.2024